

הבא להתגייר לשם תועלת דבר.

ג) ותבט עיני להרב בני חיי בליקוטים (דף קפו סוף ע"ג) שהקשה על מ"ש התוס' (יבמות כד ב), דההיא דשבת (לא א) גיירני ע"מ שאהיה כהן גדול, וגיירו, בטוח היה הלל שסופו לעשות לשם שמים, שאם כן כשהקשו בגמ' על המשנה דהנטען על הנכרית ונתגיירה, הא גיורת מיהא היא, והתניא ר' נחמיה אומר אחד אשה שנתגיירה לשום איש וכו' אינם גרים, לימא דמתני' מיירי שבית הדין שגיירוהו היו בטוחים שסופה לעשות לשם שמים, דבכה"ג מקבלים, ואעפ"כ לא ישאנה, שלא להחזיק הקול. ומתני' לא נחית לומר אם מקבלים או לא וכו'. וצ"ע. ע"כ. ונראה ליישב, דלר' נחמיה דס"ל דאף בדיעבד אינו גר, אין לקבלו אפי' כשיודעים שסופו לעשות לשם שמים, שאפשר שזה מעכב מן התורה ממש, כפשט דברי המרדכי בהגהות (יבמות סי' קי) הנ"ל. והו"ל פגם בגוף הגיור, ובאשר הוא שם כוונת גיורו שלא לשם שמים. ודוקא לדידן דקי"ל כולם גרים גמורים הם בדיעבד, ורק לכתחלה אין לקבל גר הבא להתגייר לשום אישות וכבוד, אם אנו בטוחים שסופו לעשות לשם שמים מקבלים אותו אף לכתחלה, כעובדא דהלל. ושו"ר למרן החיד"א בס' כסא רחמים (על אבות דר' נתן פרק טו) שהביא קושית הרב בני חיי הנ"ל, וכתב, ולק"מ, דהא אוקימנא שפיר למתני' כהלכתא, שכולם גרים הם. וכמו שפסקו כן הפוסקים, דבהכי ניהא ורווחא שמעתתא טפי מלאוקים מתני' דהב"ע באדם גדול כהלל כי שיח וכי שיג לו שסופה לעשות לשם שמים, שזה דוחק מאד, דמתני' מילתא פסיקתא קתני, ואיירי בכל ענין. ע"כ. ומשמע מדבריו דבעינן שיהיה גדול הדור כהלל. ורק אז אפשר לו לסמוך על מה שנראה לו שסופו לעשות לשם שמים. אולם הנה מרן הבית יוסף (סוף סי' רסח) הביא דברי התוס' (יבמות כד ב) הנ"ל, וכ' ע"ז בזה"ל: "ומכאן יש ללמוד שהכל לפי ראות עיני בית הדין". ע"כ. וכ"כ בהגהת דרישה שם, והש"ך (ס"ק כג). ע"ש. וכ"כ הגאון מהר"ש קלוגר בשו"ת טוב טעם ודעת קמא (סי' רל). וכ"כ בשו"ת ערוגת הבושם (חיו"ד סי' רכד). ובשו"ת מלמד להועיל (חיו"ד סי' פג ופה). ע"ש. ואמנם ראיתי בשו"ת תשורת שי ח"א (סי' תקכו) בד"ה עוד נ"ל, שכתב, שהלל שעשה מעשה לקבלו, צפה ברוח הקודש שסופו לעשות לשם שמים, שאל"כ איך היה בטוח שסופו לעשות לש"ש, ואע"פ שהב"י כתב שהכל תלוי לפי ראות עיני בית הדין, כיון שלא אמר כן מסברת עצמו, אלא שנתחדש לו כן ממה שלמד מד' התוס', ומאחר שאין לנו ראייה מוכרחת מד' התוס', מפני שי"ל דשאני הלל שידע כן ברוח הקודש, אין לנו לעשות מעשה לכתחלה, זולת ע"פ הוכחה ברורה, או שאין לנו שום סיבה לתלות שהוא מתגייר שלא לשם שמים. ע"כ. ואין דבריו מחוורים כלל, והעיקר כמו שהבין מרן בכוונת התוס', וכמו שפסקו האחרונים הנ"ל, שהכל תלוי באומדנא דמוכח של ביה"ד והיה ה' עם השופט, ושו"ר להגר"ש מטאלון בשו"ת עבודת השם (חאה"ע סי' ד, דף מז ע"ד), שהביא מ"ש החיד"א בכסא רחמים הנ"ל, וכתב, ולפע"ד דבריו תמוהים מאד, ואין ספק אצלי דאשתמיט מניה דמר מ"ש מרן הב"י ע"ד התוס', שמכאן יש ללמוד שהכל לפי ראות עיני בית הדין, וכ"כ הפרישה והש"ך. ומוכח דס"ל דלאו דוקא גדול הדור כהלל, אלא הוא הדין בכל ב"ד שבכל דור ודור, וכדאמרינן בעלמא (ב"ב קלא א) אין לדיין אלא מה שענינו רואות. ומ"ש מרן הכסף משנה (פי"ג מהל' איסורי ביאה הט"ו) שגם הב"ד שבזמן הזה אין להם לקבל גרים הבאים לשום אישות וכו', מיירי בסתמא, שאינם יודעים ובטוחים שסופם לעשות לש"ש, אבל כשיודעים ובטוחים שסופם לעשות לש"ש, יכולים לגיירם אפי' לכתחלה. וכמ"ש בב"י (סי' רסח) הנ"ל וכו'. ע"ש. גם ראיתי בשו"ת עצי הלבנון (סי' סג) שהביא ג"כ דברי התוס' יבמות (כד ב) הנ"ל, וכתב, והנה על כרחך שאין כוונת התוס' שהלל ידע כן מראש ע"פ רוח הקודש, דהא אמרינן בב"מ (נט ב) דלא בשמים היא, ולא מורינן מידי להלכה ע"פ רוח הקודש, אלא ודאי שידעת הלל היתה ע"פ אומד דעתו התורנית בלבד, לפי התבוננותו בתכונת המתגייר שלפניו, שבהכירו אחר גיורו דיני הכהונה בישראל, ידע מעצמו עד כמה נשגבה ממנו התגלמות פנייתו הנפרזה, והמאור שבתורה יקשר אותו אל הדת בלי שמץ פניה. ע"כ. וכ"כ בשו"ת פרי השדה ח"ב (סי' ג) בד"ה אמנם לאשר. וע"ע בשו"ת משפטי עוזיאל (חיו"ד מה"ת סי' נג). ע"ש. (אמנם בשו"ת צל"ח סי' קלה כתב שהלל עשה כן ע"פ רוה"ק, כעין מ"ש בעירובין (סד ב) שכיון רבן גמליאל ברוה"ק. ע"ש. וליתא, כנ"ל).

